

Projectplan NC AL

'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio'

Deelrapportage 2 | 'Ontwikkeling datamodel en factsheets voor gemeenten'

Colofon

Titel	Projectplan NC AL 'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio' Deelrapportage 2 'Ontwikkeling datamodel en factsheets voor gemeenten'
Auteur	Ina den Hollander, Matthieu Mes en Miryam de Hoo
Versie	01
Datum	28-10-2015
Project	Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio (13651.01)

Stichting CINOP
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
Tel: 073-6800800
www.cinop.nl

© CINOP 2015

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

DISCLAIMER

This project has been financed with support from the European Commission. Responsibility for this publication (communication) lies exclusively with the author; the Commission cannot be held liable for use of the information which it contains.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Inleiding	2
1 Context en doel van het project	4
1.1 Doel van het project	4
2 Aanleiding voor het onderzoek	5
3 Vraag aan de onderzoekers, doel van het onderzoek	6
4 Plan van aanpak onderzoek	7
5 Resultaat van het onderzoek	8
6 Feedback op de factsheets	9
6.1 Feedbackoverzicht	9
7 Aanbevelingen	12
Bijlage 1: Voorstel onderzoek datamodel	14

Samenvatting

In het kader van de Europese agenda voor Adult Learning heeft CINOP in 2015 uitvoering gegeven aan het project 'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio'. Dit project bestaat uit twee onderdelen: een beschrijving van succesfactoren en good practices van de aanpak en samenwerking rond basisvaardigheden en laaggeletterdheid in de regio's Friesland, Twente en West-Brabant en een pilotstudie om de kwantitatieve kennis van laaggeletterdheid in de regio te vergroten. Van beide onderdelen van het project worden afzonderlijke deelrapportages opgesteld.

Deze deelrapportage van de pilotstudie naar laaggeletterdheid in de regio bevat een beschrijving van het onderzoek naar de ontwikkeling van een datamodel uitgewerkt in een model factsheet en een databank met factsheets laaggeletterdheid voor de gemeenten Smallingerland, Enschede en Breda. De factsheet geeft antwoord op vragen als wat is laaggeletterdheid precies, hoe ziet deze eruit voor mijn gemeente naar kenmerken als geslacht, leeftijd, allochtone herkomst, opleidingsniveau? Wat weten wij over de arbeidsmarktpositie van laaggeletterden in mijn gemeente? Hoe verhoudt het aantal laaggeletterden in mijn gemeenten zich tot de regio en landelijke cijfers en hoe kan ik als gemeente op basis van deze gegevens beleidskeuzen onderbouwen?

De ontwikkeling van het datamodel en de databank in deze pilot kan de eerste stap zijn van een groeimodel. Na een actieve feedbackronde bij gemeenten en stakeholders in september en oktober is de gebruikswaarde van de databank en de factsheets verkend en de behoefte gepeild om aan dit onderzoek verder een vervolg te geven binnen gemeenten of in het kader van het project Tel mee met Taal.

In korte tijd is door de onderzoeksbureaus E,til, Kohnstamm Instituut, ROA en UWV Arbeidsmarktonderzoek een grote inspanning geleverd om te komen tot dit resultaat. In het bijzonder hen willen wij hiervoor bedanken. Verder zijn wij ook al diegenen erkentelijk die met hun feedback een bijdrage aan het onderzoek hebben geleverd.

Ellen Hanselman

Inleiding

Deze deelrapportage 2 maakt onderdeel uit van het Projectplan NCAL 2015 'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio' en heeft betrekking op het onderdeel 'Onderzoek naar de ontwikkeling van een datamodel en factsheets voor gemeenten'. Deelrapportage 1 bevat een beschrijving van succesfactoren en 'good practices', zoals die in drie regio's (Friesland, Twente en West-Brabant) zijn opgehaald, beschrijft de gehanteerde werkwijze en presenteert conclusies en aanbevelingen. Beide deelrapportages en de rapportages per regio vormen de uiteindelijke output van het project.

Deze deelrapportage 2 is als volgt opgebouwd:

In de eerste paragraaf wordt de context en doelstelling van het Projectplan 'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio' toegelicht. Verder wordt hier beschreven hoe het onderzoek naar een te ontwikkelen datamodel voor gemeenten samenhangt met de beschrijvingen van succesfactoren in de drie regio's en op welke wijze beide deelrapportages gemeenten kunnen helpen bij het maken van beleidskeuzen op het terrein van basisvaardigheden in de regio.

De tweede paragraaf schetst de ontwikkelingen die ertoe leiden dat gemeenten naar verwachting behoefte krijgen aan meer op hun regionale situatie toegespitste informatie en data over laaggeletterdheid dan nu vanuit bestaand onderzoek en publicaties voorhanden is. Dit vormde de aanleiding voor het onderzoek naar het te ontwikkelen datamodel.

In paragraaf drie staat de vraag beschreven zoals CINOP die heeft neergelegd bij de drie onderzoeksbureaus en de afdeling Arbeidsmarktonderzoek van het UWV. De hoofdlijnen van het voorstel dat de onderzoeksbureaus gezamenlijk hebben uitgewerkt vindt u in paragraaf vier. In bijlage 1 treft u de volledige versie aan van dit voorstel.

Als tussenresultaat van het pilotonderzoek zijn drie voorbeelden van factsheets uitgewerkt, die op basis van de ontwikkelde databank gemaakt kunnen worden. Deze voorbeeld factsheets van de gemeenten Smallingerland, Enschede en Breda, zijn opgenomen in paragraaf 5.

De factsheets zijn in een feedbackronde besproken in diverse bijeenkomsten met gemeenten, de drie in dit project onderzochte regio's en bij de stakeholders: het ministerie van OCW, Stichting L&S en het programmamanagement van de Leerwerkloketten. De feedback is opgenomen in paragraaf 6.

In de slotparagraaf is beschreven wat er met de ontvangen reacties wordt gedaan binnen de lopende projectperiode en wat de aanbevelingen zijn aan de opdrachtgever voor een mogelijk vervolg op het onderzoek en met betrekking tot de door de onderzoeksbureaus voorgestelde doorontwikkeling van het datamodel naar een landelijke, geautomatiseerde databank.

Deze deelrapportage over de succesfactoren, valkuilen en good practices in de drie onderzochte regio's is als volgt opgebouwd. In het eerste hoofdstuk worden doel, context en de aanpak van het project toegelicht, de gekozen werkwijze, de betrokken partijen en de wijze waarop de resultaten en opbrengsten van het project zijn gedeeld.

Het tweede hoofdstuk bevat op een aantal thema's van het voor dit project opgestelde beschrijvingsmodel informatie over de aanpak in de drie regio's. Hier staan ook concrete voorbeelden van instrumenten, aanpakken en praktijkvoorbeelden die voor andere regio's mogelijk interessant zijn.

In hoofdstuk 3 worden voorlopige conclusies en aanbevelingen geformuleerd n.a.v. de beschrijving van de regio's. Daarin zijn de conclusies en aanbevelingen die op basis tijdens de feedbackrondes naar voren zijn gekomen meegenomen.

Tot slot wordt in de definitieve versie van deze deelrapportage in hoofdstuk 4 een beschrijving opgenomen hoe de opbrengsten van dit project gerelateerd kunnen worden aan het Framework, zoals dat in juni 2015 is gepubliceerd in de 'Study on the analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe - final report' van de European Commission, Directorate General Employment, Social Affairs and Inclusion. Dit Framework is ontwikkeld naar aanleiding van het Stuttgart Report van de Working Group on Adult Learning van de Europese Commissie uit september 2014 en bevat een analyse van succesfactoren voor effectieve educatiepolitiek in de Europese lidstaten. Het heeft gediend als basis voor de vragenlijst die is ontwikkeld voor de interviews die met stakeholders in de verschillende regio's zijn gehouden.

1 Context en doel van het project

De Europese Commissie stelt subsidie aan de lidstaten beschikbaar voor een- of tweejarige projecten in het kader van de Europese Agenda Adult Learning. Het Ministerie van OCW treedt in Nederland op als National Coördinator Adult Learning. In het kader van deze Europese agenda voor Adult Learning, heeft het ministerie CINOP Erasmus+ gevraagd in 2015 uitvoering te geven aan het project 'Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio'. Stichting Lezen & Schrijven, als uitvoerder van het Landelijk Actieplan Geletterdheid 2012-2015 en de pilots Taal voor het Leven en het Landelijk Programmamanagement van de Leerwerkloketten die in de regio scholing en arbeidsmarkt met elkaar verbinden, zijn bij het project betrokken gezien hun rol in de arbeidsmarktregio's.

1.1 Doel van het project

Doel van dit project is het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van een duurzame regionale infrastructuur voor scholing van basisvaardigheden voor laaggeletterden en lager opgeleiden waarmee zij hun participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren. Dit gebeurt langs twee lijnen:

- 1 Het beschrijven van succesfactoren en valkuilen van good practices in drie verschillende arbeidsmarktregio's.
- 2 Een onderzoek naar de ontwikkeling van een datamodel met kengetallen over de regionale arbeidsmarkt en laaggeletterdheid dat gebruikt kan worden voor het maken van beleidskeuzes in de regio.

Het analyseren van succesfactoren en mogelijke valkuilen is gebeurd op basis van interviews en documentatie die door de stakeholders in de regio zelf is aangeleverd. Het gaat er dus niet om resultaten binnen de regio's te beschrijven en te vergelijken op basis van objectieve gegevens, maar om succesfactoren en valkuilen in kaart te brengen die door de stakeholders zelf worden benoemd en die meegenomen kunnen worden bij de verdere ontwikkeling van een duurzame regionale infrastructuur voor scholing van basisvaardigheden voor laaggeletterden en laagopgeleiden, bijvoorbeeld in het programma Tel mee met Taal.

Het onderzoek naar de ontwikkeling van een datamodel heeft tot doel gemeenten handvatten te bieden om beleidskeuzes op het terrein van educatie en basisvaardigheden beter te kunnen onderbouwen. Hoe zien de doelgroepen laagopgeleiden en laaggeletterden in mijn gemeente er op hoofdlijnen uit? Waar moet ik dan als gemeente mijn beleid op inzetten? Hoe ziet de arbeidsmarkt in mijn gemeente eruit? Hoe is de relatie tussen laaggeletterdheid en arbeidsmarkt in mijn gemeente? Waar het datamodel vooral de beleidsmatige keuzes voor doelgroepen kan ondersteunen, biedt de beschrijving van de good practices handvatten voor een efficiënte en effectieve aanpak.

2 Aanleiding voor het onderzoek

Door de decentralisatie van beleidsverantwoordelijkheden in de educatie, het sociaal domein, de zorg en een parallel lopend proces van regionalisering van beleid en uitvoering, neemt de behoefte aan kengetallen en beleidsinformatie op lokaal en regionaal niveau toe. Met betrekking tot de aanpak van laaggeletterdheid gaat het dan bijvoorbeeld om inzicht bij gemeenten en regionale stakeholders in de mate waarin laaggeletterdheid voorkomt en in hoeverre dit vooral het geval is bij bepaalde doelgroepen. Op basis hiervan kunnen gemeenten in het kader van hun decentrale verantwoordelijkheid dan beleidskeuzes maken.

Volwasseneneducatie komt zowel in Europa als in Nederland steeds meer in het teken van de arbeidsparticipatie van burgers te staan en zal meer en meer gelinkt worden aan de agenda voor Leven Lang Leren. Dat betekent ook dat de behoefte groeit om op regionaal en landelijk niveau iets te kunnen zeggen over laaggeletterdheid per arbeidsmarktsector en naar de arbeidsmarktstatus van burgers, zoals voor werkenden, WW-gerechtigden, WWB'ers en gedeeltelijk arbeidsongeschikten.

Er is in Nederland een aantal onderzoeken en publicaties beschikbaar die relevant zijn voor de informatiebehoefte zoals hiervoor is geschetst. Het gaat onder meer om de publicaties 'Laaggeletterdheid in Nederland' (Fouarge, D, Houtkoop, W. & Van der Velden, R. (2011) en 'Laaggeletterdheid in kaart' Buisman, M. en Houtkoop, W., (2014)).

Op nationaal niveau neemt vooral het PIAAC-onderzoek 'Kernvaardigheden voor werk en leven' (Buisman, M. Allen, J. Fouarge, D. Houtkoop, W. & R. van der Velden (2013)) een belangrijke plaats in als het gaat om het in kaart brengen van de mate waarin laaggeletterdheid en tekorten in basisvaardigheden in Nederland voorkomt en hoe dit zich manifesteert bij specifieke doelgroepen, zoals werkenden, werkzoekenden, ouderen, allochtonen of kan worden uitgesplitst naar kenmerken als geslacht en leeftijdscategorie. Een probleem dat zich voordoet is dat de landelijke PIAAC gegevens wel leiden tot valide uitspraken voor de hele populatie op nationaal niveau, maar niet op een kleinere schaal zoals van regio's of gemeenten. Daarvoor is het aantal waarneming (5.000) in het onderzoek te klein.

Op het niveau van gemeenten is in 2015 door het ROA in opdracht van Stichting Lezen & Schrijven onderzoek gedaan naar de regionale spreiding van geletterdheid in Nederland. Hierbij is de methodiek 'kleine domeinschatters' gebruikt. Daarmee is het mogelijk –meer verfijnd dan met andere onderzoeksmethoden- te komen tot een meer betrouwbare schatting van het percentage laaggeletterden per gemeente en per regio. De rapportage van dit onderzoek 'Regionale spreiding geletterdheid' wordt gepubliceerd in november 2015 en is op het moment van de oplevering van deze deelrapportage 2 nog niet beschikbaar. De onderzoekers hebben aangegeven dat de publicatie wel betrouwbare schattingen oplevert, maar geen informatie biedt over de samenstelling van specifieke doelgroepen.

3 Vraag aan de onderzoekers, doel van het onderzoek

Om meer inzicht te krijgen in de samenstelling van laaggeletterdheid onder de bevolking en deze te kunnen plaatsen in het perspectief van arbeidsmarktparticipatie, is er behoefte aan betrouwbare informatie over laaggeletterdheid voor zo specifiek mogelijke groepen op regionaal niveau in combinatie met arbeidsmarktgegevens.

CINOP heeft E,til, Kohnstamm Instituut en UWV daarom verzocht om gezamenlijk de mogelijkheden te onderzoeken om uitspraken te doen over de omvang en samenstelling van laaggeletterdheid op het niveau van gemeenten en arbeidsmarktregio's. Daarnaast is verzocht hierbij contact te zoeken met en gebruik te maken van het hiervoor genoemde ROA-onderzoek 'Regionale spreiding geletterdheid'. Dat aan meerdere bureaus gevraagd is bij het ontwikkelen van een datamodel samen te werken, is gelegen in het feit dat op deze manier de onderscheidende expertise van de betrokken bureaus het beste tot zijn recht komt en de bureaus meer uitgedaagd worden samen tot creatieve oplossingen te komen voor te verwachten knelpunten.

Het doel van het onderzoek is het vergroten van het bewustzijn van gemeenten en andere regionale stakeholders, door in beeld te brengen hoeveel mensen in de eigen regio laaggeletterd zijn en onder welke groepen laaggeletterdheid relatief vaak voorkomt. Deze informatie kan op regionaal niveau een bijdrage leveren om beleidskeuzes voor de volwasseneneducatie (beter) te kunnen onderbouwen.

4 Plan van aanpak onderzoek

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen beschreven hoe het voorstel van de geconsulteerde onderzoeksbureaus eruit ziet. De volledige uitwerking van het voorstel, met een onderbouwing van de keuzes die daarbij gemaakt zijn, is te vinden in bijlage 1.

De betrokken bureaus hebben een aanpak voorgesteld op basis van een groeimodel. Daarbij stelt men voor het onderzoek te laten resulteren in de opzet van een databank voor gemeenten, waarmee een factsheet van de laaggeletterdheid op lokaal, regionaal en niveau kan worden beschreven. Belangrijk uitgangspunt is dat gemeenten met behulp van de databank hun eigen gegevens kunnen vergelijken met die van de regio en de landelijke cijfers.

In samenspraak met CINOP is –mede vanwege de beperkte budgettaire mogelijkheden en de korte looptijd van het project ‘Basisvaardigheden en arbeidsmarktparticipatie in de regio’ tot november 2015- besloten eerst een modeldatabank te ontwikkelen en voor drie gemeenten (Smallingerland, Enschede en Breda) in een pilotonderzoek een databank te vullen en drie factsheets te maken. Werken vanuit een groeimodel heeft als voordeel dat aan de hand van een concreet uitgewerkt voorbeeld gemeenten en stakeholders zich een oordeel kunnen vormen over de gebruikswaarde van het datamodel.

De discussie over de ontwikkeling van een eventuele landelijke databank voor alle gemeenten, de uitbreiding van de huidige databank met andere data (bijvoorbeeld over gezondheid, armoede of schuldenproblematiek) en de mogelijkheid voor gemeenten om geautomatiseerde rapportages te kunnen maken, kan dan plaatsvinden op basis van een reëlere inschatting van de behoefte van gemeenten en stakeholders.

5 Resultaat van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt het tussenresultaat van het onderzoek gepubliceerd: de uitwerking van de factsheets voor de gemeenten Enschede, Smallingerland en Breda.

De factsheet heeft een vaste opbouw en indeling en bestaat uit de volgende onderdelen:

- Nationale feiten en cijfers over laaggeletterdheid;
- Laaggeletterdheid in de gemeente;
- Regionale verschillen in laaggeletterdheid;
- Laaggeletterdheid en de arbeidsmarkt
- Niet-werkenden, werkzoekenden en WW-uitkeringsgerechtigden zonder startkwalificatie;
- Implicaties voor beleid;
- Bronnen, methode en vervolgonderzoek.

U kunt de bijlage openen door op het icoon van het Word-document te dubbelklikken.

Enschede

Factsheet
Enschede.pdf

Smallingerland

Factsheet
Smallingerland.pdf

6 Feedback op de factsheets

De factsheets zijn inmiddels gepresenteerd aan verschillende doelgroepen gebruikers. Tijdens deze presentaties werd feedback verzameld. Dit is gebeurd tijdens de volgende bijeenkomsten:

- het Festival van het Leren: aan een doelgroep regionale en landelijke stakeholders van roc's, bibliotheken, UWV, Leerwerkloketten (heeft plaatsgevonden op vrijdag 18 september 2015);
- een bijeenkomst van het Steunpunt VE: voor contactgemeenten (heeft plaatsgevonden donderdag 24 september 2015);
- de regionale bijeenkomsten met stakeholders uit de drie beschreven regio's Friesland, West-Brabant (medio oktober 2015) en Twente (zal plaatsvinden eind november 2015);
- een landelijke themabijeenkomst voor leden van de LVO (beleidsambtenaren educatie van gemeenten) en contactgemeenten (heeft plaatsgevonden op dinsdag 13 oktober 2015).

Daarnaast wordt de concept deelrapportage, inclusief de factsheets voor feedback, voorgelegd aan Stichting Lezen & Schrijven, de landelijk programmamanager van de Leerwerkloketten en aan het ministerie van OCW.

In de feedbackrondes is gevraagd te reageren op de inhoud van de factsheet, de gebruikswaarde en de behoefte aan vervolgonderzoek of doorontwikkeling naar een landelijke database.

6.1 Feedbackoverzicht

6.1.1 Feedback op de gebruikswaarde

In algemene zin kan gezegd worden dat beoogde gebruikers de meerwaarde van de huidige factsheet vooral zien in het feit dat er op een overzichtelijke wijze, snel inzicht kan worden verkregen in de situatie in de regio en dat de situatie van de eigen gemeente ten opzichte van het land en de regio direct inzichtelijk is. Vanuit de gemeenteraden wordt vaak om zo'n vergelijking of benchmarking gevraagd. In de praktijk nemen gemeenten zelden tot nooit de moeite zelf een data-analyse uit te voeren op de data. Dat is relatief veel werk en men mist vaak de ervaring en kennis om dit te doen. In die zin wordt het product zeker verwelkomd.

Er wordt ook belang gehecht aan het opnemen van deze informatie in een databank die telkens met nieuwe data geactualiseerd wordt en weer geraadpleegd kan worden. Belangrijk om op te merken is dat de factsheet niet geschikt is als instrument voor het monitoren van de effectiviteit van het beleid op het terrein van laaggeletterdheid. Daarvoor zijn de marges waarmee betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan te ruim. Het blijft immers een schatting op basis van afgeleide gegevens. Wel biedt de factsheet een goede indicatie van de kenmerken, samenstelling en herkomst van de doelgroep laaggeletterden in de gemeente en regio.

Door uitvoerders van scholing te vragen te rapporteren over de kenmerken van bereikte deelnemers en hun resultaten, kan een gemeente wel inzicht verkrijgen in de mate waarin deze doelgroepen en beoogde doelen daadwerkelijk worden bereikt. Op die manier kan de impact van het beleid in termen van mate waarin bepaalde doelgroepen worden bereikt, wel bepaald worden.

Diverse gemeenten hebben inmiddels CINOP benaderd met de vraag of het mogelijk is op korte termijn een factsheet van de eigen gemeente te kunnen ontvangen of willen opdracht geven om deze te ontwikkelen. Het gaat daarbij zowel om de standaard factsheet (West Friesland, Nijmegen, regio Friesland cumulatief voor alle gemeenten samen) als om sheets waarin maatwerk wordt gevraagd (twee G4 gemeenten, Rotterdam en Amsterdam).

6.1.2 Inhoudelijke feedback

Diverse gemeenten en het ministerie van OCW geven aan belangstelling te hebben voor een inhoudelijke uitbreiding van de factsheets, bijvoorbeeld met gegevens over armoede en gezondheid in relatie tot laaggeletterdheid.

Een andere behoefte die is genoemd bestaat uit de mogelijkheid tot het combineren van data. De gemeente Amsterdam zou bijvoorbeeld graag de gegevens van allochtonen in combinatie met opleidingsniveau willen zien. Daarmee kunnen de hoger opgeleide expats geïdentificeerd worden, waardoor een zuiverder beeld ontstaat van het percentage laaggeletterden naar herkomst.

Vooraf grotere gemeenten geven aan dat zij factsheets willen hebben op het niveau van stadsgebied, deelgemeente of wijk. Dit kan op betrouwbare wijze bij een bevolkingsomvang van tenminste 40.000 inwoners. Voor kleinere gemeenten betekent deze ondergrens dat zij, door clustering met andere kleine gemeenten, toch een redelijk betrouwbare schatting van de laaggeletterdheid naar specifieke doelgroepen kunnen krijgen op een schaal die relevant is voor beleid op lokaal niveau.

Sommige gemeenten geven aan dat het interessant kan zijn gegevens over het inkomen te kunnen relateren aan de categorie leeftijd. Er zijn gemeenten waar veel relatief welgestelde ouderen wonen, waardoor het beeld van de laaggeletterdheid mogelijk hoger wordt geschat dan dit in werkelijkheid is. Onduidelijk is in hoeverre het gebruik van de 'klein domeinschattingen' deze effecten al in voldoende mate inzichtelijk maakt.

Inhoudelijke kritiek op de factsheet is er ook. Zo wordt de begrenzing van leeftijdscategorieën tot 65 jaar in de rapportage over laaggeletterdheid, door gemeenten als een tekortkoming ervaren. Hoewel niet direct relevant voor de arbeidsmarktparticipatie, is inzicht in de mate waarin laaggeletterdheid voorkomt onder ouderen, belangrijk voor andere gemeentelijke beleidsterreinen als welzijn, zorg en WMO en digitale dienstverlening door de overheid.

De belangrijkste inhoudelijke kritiek op de huidige factsheet is echter dat bijstandsgerechtigden niet als afzonderlijke doelgroep herkenbaar zijn. Vrijwel alle gemeenten sturen met hun beleid sterk op basis van kenmerken van juist die doelgroep.

7 Aanbevelingen

Uit de eerste reacties kan opgemaakt worden dat de factsheets voorzien in een behoefte aan meer gerichte informatie over de samenstelling van de doelgroep laaggeletterden per gemeente. Ook de mogelijkheid de situatie in de eigen gemeente af te kunnen zetten tegen die van de regio en landelijke cijfers spreekt gemeenten met wie in de feedbackrondes is gesproken, aan.

De onderzoeksbureaus hebben in hun voorstel aangegeven dat zij het pilotonderzoek naar de ontwikkeling van een databank en de factsheets beschouwen als een groeimodel. Indien er behoefte blijkt te zijn aan de databank en daarvan af te leiden producten, zou middels nader aanvullend onderzoek verkend kunnen worden aan welke verdiepende of aanvullende analyses behoefte bestaat.

De voorstellen hiervoor hebben betrekking op:

- 1 Uitbreiding van de databank naar alle Nederlandse gemeenten, eventueel met aanvullende data voor meer en specifiekere groepen.
- 2 Ontwikkeling van een online platform, waarmee gemeenten zelf toegang krijgen tot de factsheets voor de 393 gemeenten en 35 arbeidsmarktregio's.
- 3 Laaggeletterdheid op binnengemeentelijk niveau (wijk- of stadsdelen).
- 4 Toevoegen van nieuwe variabelen via CBS-microdatabestanden aan de PIAAC variabelen.
- 5 Nader onderzoek naar andere kernvaardigheden als rekenvaardigheid en probleemoplossend vermogen.

Op grond van de eerste reacties bevelen wij aan nader te onderzoeken:

- 1 Voor welke van bovengenoemde voorstellen concreet draagvlak bestaat bij de landelijke overheid en gemeenten en deze op korte termijn uit te werken.
- 2 Wat de kosten voor ontwikkeling en het onderhoud van met name de landelijke database en een online platform zijn.
- 3 Welke partijen daar financieel verantwoordelijkheid voor willen dragen en welke verdienmodellen geschikt zijn voor de exploitatie en het onderhoud (abonnementsvorm, basis vanuit overheid landelijk, maatwerk per gemeente, etc.).
- 4 Wat een bruikbaar model kan zijn om uitvoering te geven aan een databank of platform (beheer, makelen tussen vraag en aanbod, ondersteuning bij analyses en beleidskeuzen).

De ontwikkeling van de databank en factsheets is tot stand gekomen via een ongebruikelijke route. Er is niet gekozen voor een route van aanbesteding waarbij één partij een opdracht verstrekt en gekeken wordt welke partij tegen de laagste kosten de opdracht kan uitvoeren.

In plaats daarvan zijn partijen:

- aangesproken op hun onderscheiden expertise en ervaring;
- uitgedaagd gezamenlijk een voorstel te ontwikkelen;
- gevraagd iets te maken met gebruikswaarde voor een herkenbare doelgroep (beleidsambtenaren van gemeenten).

Verder is ervoor gekozen gefaseerd te werken, waarbij eerst tegen lage kosten een klein product is ontwikkeld dat bij gebruikers is getoetst.

Aanbevolen wordt deze werkwijze ook bij het nader onderzoek voort te zetten.

Bijlage 1: Voorstel onderzoek datamodel

In de bijlage het uitgewerkte voorstel voor het onderzoek naar de ontwikkeling van het datamodel voor het vergaren van kennis over laaggeletterdheid in de regio.

U kunt de bijlage openen door op het icoon van het Word-document te dubbelklikken.

Plan van aanpak -
regionale laaggelett